

Συνωστισμός οικιστώ ν:

Η Κυδωνία ήταν μια από τις τρεις σπουδαιότερες πόλεις της Κρήτης στα ιστορικά χρόνια, νεότερη της Γόρτυνας και κατά πολύ νεότερη της Κνωσού, αν και ο Διόδωρος τοποθετεί την ίδρυσή της σε εποχή που ταυτίζεται με το 1500 π.Χ. και ο Ευσέβιος ακόμα παλαιότερα. Ο νομισματολόγος Ιωάννης Σβορώνος μέτρησε 155 τύπους νομισμάτων της από το 350 π.Χ. ως το 217 μ.Χ. Ο Όμηρος αναφέρει την Κνωσό και την Γόρτυνα αλλά αγνοεί την Κυδωνία, ενώ μιλά για τους Κύδωνες. Οι μεταγενέστεροι Έλληνες τους θεωρούσαν αυτόχθονες, θεωρία που σήμερα διχάζει τους ειδικούς.

Οικιστής της πόλης αναφέρεται ο Μίνωας, πατέρας της Ακάλλης που ήταν τόσο όμορφη, ώστε την ερωτεύτηκαν και κοιμήθηκαν μαζί της δυο θεοί: Ο Απόλλωνας στον οποίο γέννησε τον Νάξο, κι ο Ερμής στον οποίο έκανε τον Κύδωνα. Η αρκαδική εκδοχή αναφέρει ότι ο Κύδων, όπως κι ο Γόρτυς κι ο Κατρέας, ήταν παιδιά του Τεγεάτη και βρέθηκαν στην Κρήτη, ιδρυτές και επώνυμοι των πόλεων Κυδωνία, Γόρτυνα και Κατρέας. Μετά την κάθοδο των Ηρακλειδών στην Πελοπόννησο, αναφέρονται Ζακυνθινοί που μετανάστευσαν στην Κρήτη κι έκτισαν τις Κυδωνίες.

Στα 524 π.Χ., Σάμιοι που γλίτωσαν από τον τύραννο του νησιού τους, Πολυκράτη, εναντίον του οποίου είχαν αποτυχημένα επαναστατήσει, έγιναν πειρατές. Ο Ηρόδοτος αναφέρει ότι έφτασαν στην Κρήτη, πήραν την Κυδωνία, έδιωξαν τους Ζακυνθινούς κι εγκαταστάθηκαν. Στα 521 π.Χ., ο Συλοσών, αδελφός του νεκρού τότε τύραννου Πολυκράτη, βρέθηκε φίλος του βασιλιά Δαρείου των Περσών. Του ζήτησε να τον εγκαταστήσει τύραννο στη Σάμο. Ο Δαρείος ανταποκρίθηκε. Μια επίθεση εναντίον της περσικής φρουράς προκάλεσε την σφαγή των ανδρών της Σάμου. Η πόλη παραδόθηκε στον Συλοσώντα σε τραγική κατάσταση. Πολλοί από εκείνους που γλίτωσαν, μετανάστευσαν. Βρήκαν κι αυτοί άσυλο στην Κυδωνία.

Διαρκείς πόλεμοι:

Οι Σάμιοι έκτισαν καινούρια πόλη. Έγινε τόσο ισχυρή, ώστε όλες οι κρητικές πόλεις ένωσαν τις δυνάμεις τους εναντίον της Κυδωνίας. Στον συνασπισμό προσχώρησαν και οι Αιγινήτες κι αυτό ήταν αιτία να λατρευτεί στην Κρήτη και στην Αίγινα η Αρτεμη – Βριτόμαρτις (Αφαία της Αίγινας) ως μια θεά. Οι Αιγινήτες εγκαταστάθηκαν στην Κυδωνία ως άποικοι.

Οι κάτοικοι της γειτονικής Πολίχνας ήρθαν σε προστριβές με την Κυδωνία. Ζήτησαν από τους Αθηναίους χέρι βοήθειας. Στα 429 π.Χ., είκοσι αθηναϊκές τριήρεις κατέπλευσαν με αντικειμενικό σκοπό να κυριεύσουν την πόλη. Απέτυχαν. Μπόρεσαν όμως να λεηλατήσουν τις κτήσεις της Κυδωνίας.

Στη διάρκεια του Φωκικού πολέμου (344 π.Χ.), ο στρατηγός των Φωκίων, Φάλαικος, πέρασε από τη Λακωνία στην Κρήτη και διασχίζοντάς την, έφτασε στη Λύκτο, την οποία και κυριεύσε. Τον έδιωξε από εκεί ο βασιλιάς Αρχίδαμος της Σπάρτης. Ο Φάλαικος έφτασε στην Κυδωνία και την πολιορκήσε. Οι πολιορκημένοι έκαναν έξοδο, πυρπόλησαν τις πολιορκητικές μηχανές κι έσφαξαν τον Φάλαικο.

Πάνω από ένα αιώνα αργότερα (στα 220 π.Χ.), η Κυδωνία ήταν σύμμαχος της Λύκτου, εναντίον της οποίας είχαν συμμαχήσει οι περισσότερες κρητικές πόλεις. Η Λύκτος καταστράφηκε ενώ η Κυδωνία πολιορκήθηκε από πολεμιστές των πόλεων Πολυρρηγία, Λάππα, Κεραία, Όριο και Αρκαδία, τους οποίους ενίσχυαν επτακόσιοι Αχαιοί, Φωκείς και Ιλλυριοί. Η Κυδωνία υπέκυψε. Στα 193, μια συνθήκη μαρτυρεί ότι ήταν πάλι ελεύθερη. Στα 189, μόνη αυτή αντιστάθηκε νικηφόρα στη συμμαχία Κνωσού και Γόρτυνας, όταν οι δυο πόλεις προσπάθησαν να θέσουν υπό τον έλεγχό τους ολόκληρη την Κρήτη.

Στα 77 π.Χ., καταπολέμησαν τους εισβολείς Ρωμαίους κι έκαψαν τον στόλο τους. Υπέκυψαν στα 69 π.Χ. όταν ο αρχηγός τους, Πανάρης, αιχμαλωτίστηκε. Στα 30 π.Χ., στον ρωμαϊκό εμφύλιο ανάμεσα στον Οκταβιανό και τον Αντώνιο, πήγαν με τον πρώτο. Όταν ο Οκταβιανός νίκησε, ευγνωμονώντας, ελευθέρωσε την Κυδωνία.

Η πόλη καταστράφηκε κατά την εισβολή των Αράβων το 823 μ.Χ. Το όνομά της επέζησε στον τίτλο του χριστιανού επισκόπου (Κυδωνίας και Αποκορώνου). Στα ερείπιά της, στα 1252 μ.Χ., οι Βενετσιάνοι έκτισαν τα Χανιά.

(Έθνος της Κυριακής, 2001 – 2002) (τελευταία επεξεργασία, 10.6.2010)